

AS COOPERATIVAS SOCIAIS EN GALICIA: UN RETO LEGISLATIVO

Juncal BLANCO GRANADO
Traballadora Social. APES.

Propónse unha definición legal explícita e ampla das cooperativas sociais, incluíndo tanto as cooperativas que teñen por misión a integración social como as de asistencia social. Un marco legislativo axeitado é fundamental para consolidar e potenciar, como en Italia, o desenvolvemento deste tipo de cooperativas, e mais a cobertura das necesidades sociais de integración e asistencia.

Nos últimos anos xurdiron no Estado español e en Europa unha serie de iniciativas que, baixo a fórmula xurídica da cooperativa, pretenden incidir directamente sobre o terreo do social e contribuir á mellora e benestar social de xente con necesidades especiais.

Este tipo de iniciativas que identificaremos co termo de **cooperativas sociais** foron receptivas á evolución das necesidades de atención das persoas en situación de marxinación, e pretenden, a través de proxectos concretos, a prevención, asistencia e a inserción social.

Pódense identificar na práctica dous tipos concretos de cooperativas sociais. Por unha banda as que se dedican á prestación de servizos sociais (coñecidas tamén como cooperativas de asistencia social), entre as que cabe destacar, pola súa expansión, as cooperativas que ofrecen servizos de axuda a domicilio a familias multi-problemáticas, diminuídos, vellos e persoas enfermas en situación de marxinación social.

Por outra banda atopamos as cooperativas que centran os seus esforzos na inserción social e laboral de colectivos excluídos do mercado de traballo por algunha problemática concreta.

Se ben é certo que a asistencia deste tipo de cooperativas é unha realidade que está a ter máis importancia día a día no conxunto do territorio galego, existe un baleiro legislativo que dificulta, sen dúbida, a consolidación definitiva do sector.

Este baleiro débese ó feito de que a nosa Comunidade Autónoma conta como único documento regulador en materia de cooperativas a Lei Xeral de

Cooperativas de 1987, que non recolle no seu contido o perfil das cooperativas sociais.

A efectos prácticos, as cooperativas de asistencia e inserción social acóllense á fórmula da Cooperativa de Traballo Asociado e, a pesar de que non é o máis frecuente, poden tamén constituírse en Cooperativas de Consumidores e Usuarios co obxectivo de procurar nas mellores condicións bens e servicios para o consumo e uso dos socios e dos familiares que habiten con eles.

A situación galega, sen embargo, é moi diferente á doutras comunidades como Cataluña, País Vasco e Valencia que, en virtude das súas competencias para legislar en materia de cooperativas, son as únicas Comunidades Autónomas do Estado español que recolleron nas súas leis autonómicas a figura das Cooperativas Sociais, aínda que o fagan de forma restrictiva.

Nestas tres leis autonómicas desenvólvese a figura da Cooperativa de Integración Social que, no caso da lei catalana, recibe o nome de Cooperativa Mixta de Integración Social.

Estas cooperativas están integradas, segundo recoñecemento das mencionadas lexislacións, por persoas con discapacidades físicas psíquicas e sensoriais e concretamente a lei valenciana e a vasca coinciden en sinalar que adoptarán a forma de cooperativa de traballo asociado para organizar, canalizar e comercializar os produtos e servicios do traballo das persoas socias, e a de consumo para facilita-la provisión de bens e servicios de consumo xeral ou específicos.

Pola súa parte, a lexislación catalana especifica que este tipo de cooperativas terán por obxecto a inserción plena destas persoas na sociedade, e que poderán estar formadas conxunta ou indistintamente por elas, polos seus titores ou titoras e polo persoal de atención. Ademais establece o tipo de actividades que estas cooperativas poden desenvolver, mencionando as laborais, terapéuticas, residenciais, deportivas e asistenciais, así como todas aquelas que queden determinadas nos estatutos sociais.

Como se pode comprobar, os tres textos legislativos restrinxen a acción das Cooperativas de Integración Social ó colectivo das persoas diminuídas, excepto a lei valenciana que contempla a posibilidade de que as cooperativas estean integradas tamén por outros colectivos con dificultades de integración social.

Se nos achegamos á realidade das experiencias que actualmente están a funcionar no noso país, se ben é certo que un volume importante está adicado ós diminuídos, observamos como apareceron cooperativas en defensa doutros colectivos específicos como os novos, ex-presos, toxicómanos, parados de longa duración, transeúntes, alcohólicos...

Existe ademais outro aspecto importante que cabe resaltar respecto das regulacións legislativas existentes en materia de Cooperativas Sociais. Refirome ó feito de que só fan referencia ás cooperativas de integración social, ignoran-

do a existencia das cooperativas de asistencia social. Pola propia natureza destas, e mesmo das cooperativas de inserción social, é posible a súa adaptación á forma de cooperativa de traballo asociado, así como de consumidores e usuarios e, segundo mencionabamos antes, así o fan na práctica.

Sen embargo, resulta obrigado pensar na necesidade dunha lexislación capaz de contempla-las Cooperativas Sociais de forma global en canto a tipoloxía, actividades a realizar e colectivos que, ademais de ser obxecto da súa atención, poderán integralas.

Considero que a existencia dunha lexislación que reunira estas características adaptaría-se con maior rigor á realidade, ademais de favorecer unha maior consolidación e extensión do sector.

Neste sentido, sirva de exemplo a expansión que as Cooperativas Sociais italianas tiveron en poucos anos. O factor decisivo que, sen dúbida, contribuíu a esta expansión foi a definición e estrutura legal que recibiron a través dunha lexislación específica aprobada en novembro de 1991.

Segundo a lei italiana "as Cooperativas Sociais teñen como obxectivo atrae-lo interese xeral da comunidade para a promoción humana e a integración social dos cidadáns a través da xestión de industrias, comercios e de servicios) dirixidas á integración laboral das persoas máis desfavorecidas".

Ademais a lei establece cales son os colectivos desfavorecidos obxecto deste tipo de cooperativas: os diminuídos físicos, psíquicos e sensoriais, os ex-internos de institutos psiquiátricos, os drogodependentes, os alcohólicos, os menores en idade laboral con situación de dificultade familiar e os condeados admitidos a medias alternativas á prisión.

Da definición mencionada dedúcese a existencia de dous tipos de Cooperativas Sociais: as que xestionan os servicios socio-sanitarios e educativos, que fan referencia a tódalas formas típicas de servicios sociais, e as que desenvolven actividades productivas para acadar-la inserción dos colectivos marxina-dos. Desta forma a lei realiza unha clara distinción entre as cooperativas que traballan en políticas socio-asistenciais e as que interveñen en políticas labo-rais activas.

Resulta indudable o feito de que a evolución do sector das Cooperativas Sociais en Italia foi moi diferente á do Estado español, sen embargo compar-ten rasgos fundamentais respecto da estrutura, e a experiencia italiana é un punto de referencia importante, especialmente a nivel lexislativo.

O debate lexislativo que está a realizarse nestes meses en Galicia en torno á lei autonómica de cooperativas supón unha excelente ocasión para ter en conta as especificidades das Cooperativas Sociais e para procurar evita-las an-güedades que outros textos lexislativos presentan respecto deste tema.

Son moitas as posibilidades que ofrece a fórmula da cooperativa no desen-volvemento da acción social e na procura do benestar social dos máis desfavo-recidos.

Por iso é fundamental que se dea un recoñecemento legal explícito a estas iniciativas que tanto desde a Administración Pública como desde entidades e colectivos preocupados pola consolidación da economía social, xurdan esforzos e accións dirixidos á construción deste tipo de proxectos.

SUMMARY: An ample and explicit legal definition of social co-operatives is proposed, including both cooperatives which have social integration as their mission as well as those dedicated to social welfare. A suitable legal frame is fundamental to consolidate and empower, as in Italy, the development of these kinds of cooperatives, as well as the covering of the social needs of integration and assistance.